

מוות על הכרמל

העובדות מאחורי

אסון הגרניע

קה בעוד שעליה רגילה נמשכת תוך שעה וחצי ואז היו נזק פים לזכותם בסך הכל 12 קילומטר עשויים תוך 6 שעות. איציק כמדריך לשעבר בקורס מכיס-סייורים, משושף מס עיות מרוחקים ידע להרגיש בעיפותו של אדם, ראה את תיבון, עייף ככל שאר חבריו. במסעות גזע לפני התקופה בה החלו לדגול במדינה בגדול יצורי מעבדה היה המדריך דוחף אותו ודאי ללא רחם ביועדו שהליכה במסע אינה משאירה את האדם רענן כאחרי רקוד על רצפת רקודים. איציק לא דחף, איציק נזקל על משאו של תיבון בהעבירו לרשותו את שני תרמיליו.

היה זה המסע הראשון השנה. הימים שנבחרו — שלושת ימי השבוע האחרונים — תודות לשקול מחוכם לא להפסיד ימי למוד רבים. שבת המנוחה לא קובעת, אם רוצים לטייל, יטיילו ורכה.

הבוקר המקוה בא. בקרכת הבנין האפור של המטה הארצי של המשטרה, הופיעו הראשונים לשעת האפס 06:30. גימי, האחראי על המסע, שלף רשימת הנבדקים אצל הרופא והמורשים למסע, שנתנה לו יום קודם לכן השווה עם המופיעים. הכל התאים.

לפתע ראה מרחיק דמות גבוהה (1.75 מטר) מתקדמת. לא היה ספק: היה זה עמוס תיבון. על גופו הנוטה להשמנה נמתחו מדי-חאקי מגוהצים, עליהם נמתחו במוספתות רצועות ילקוט גב ממולא בעשר ארוחות, אבזורים שונים ושתי שמיכות. ילקוט הצד היה מלא אף הוא. המימיה נטפה מים.

גימי העיף מבט ברשימה. השם עמוס תיבון לא הופיע בה. עמוס ראה את מבט התמהון על פני המדריך, ספר לו כי שבוע לפני המסע נבדק אצל רופא פרטי והלה מצא בריא. גימי הסתכל על עמוס: פניו היו רעננים. הוא הכיר את תיבון באופן הטוב ביותר בו יכול מדריך להכיר את הניבון.

בבית-הספר היה עמוס ידוע כתלמיד טוב, בעל מוח. תיבון לא הסתפק בהרצאות המדריך, היה נגש אליו בהפסקות, מתחנך עימו על בעיות צבאיות בכלל ובתוכן על פקודת הנסיגה, במבצע חורב, ציטט קטעים ממאמרים ועיתונים, תוך כך שהיה מלווה מפתח הכחה עד שער בית-הספר. הרשם שהשאיר היה של נער בעל רמת אינטליגנציה גבוהה.

גימי העיף מבט שני בפניו הישרים של עמוס. הוא עשה שקול נוסף כשעמוס מסר לו 3 וחצי ל"י דמי טיול. הורם דואגים לא היו מוסרים לילדם סכום כזה כדי שיצא לטיול.

המדריך נשא את החניך על גבו

כבכל מסע היה המוראל גבוה והנערים שבעיר-צפון. תיבון המשיך את הרכיב הנצחי תוך הפסקה מסעם לפעם לשם למוד שיר חדש, סיפר על ספר חדש שקרא.

מהתחנה הראשונה, רמת הנדיב נע המסע כרגל, התקדם בקצב 50 דקות הליכה. 10 דקות מנוחה, שנשמר לאורך כל הדרך, לעבר בת-שלמה. בעליה לשפיה התאונן תיבון על מסמך הילט במדרסו ומקשה עליו את ההליכה. במקום המנוחה הראשון סולק המסמר.

לאחר 4 וחצי שעות מנוחה בשפייה, תוך התגרות ילדותית בבנות בית-ספר דתי שערכו טיול אף הן, עברו לבת-שלמה בה היכרו על כבוי ארות באולם השינה הזמני המשמש חליפת קולנוע ומחסן תבואה.

השינה ערבה מאד לחניכים באותו לילה אך ב-4 לפנות בוקר אחרי שבע וחצי שעות שינה לא היה אחד שיתנגד להמשך המסע. אחרי רחיצה עברו המטיילים בכביש הכולל שתי עליות וירידה ניהה. כך שבשעה שבע עדיין היו נתונים לקרירות הבוקר, מוכנים לעליה למוחרקה.

לפני העלייה התלונן אחד התלמידים על נפיחות בידו הימנית שבה נראו סמנים אדומים. בגלל מורא הנחשים למיניהם, ריה חשש להכשה.

גימי שידע כי במקרים אלה אין לאדם להפעיל את שריריו כי על-ידי כך נכנס הרעל למחזור-הדם, נשאו על גבו משך שעה עד אשר נגשו בכביש אלקום — יוקנעם בנייף שהובילים למר-פאה קרובה שם קבל החניך שתי זריקות.

גימי לא היה שקט עדיין. הוא הזעיק סגור צבאי שהעבירו לבית החולים רמב"ם בחיפה. שם נבקע כי אין חשש להכשה. ייתר בסחון הושאר שם עד שעה 2. רק אז היה גימי שבע-רצון, העביר את הנער הנפחד לבית-ידו בחיפה נסע בעצמו ל-דליית אל-כרמל, הכפר הדרוזי שנבקע נקודת מפגש עם איציק (המדריך השני) והחניכים, לכל המאוחר בשעה 16:00.

„חניך שלך מת!”

כשהגיעה השעה 16:30 וקצוותיהם של כובעי טמבל לא נראו באיפק גילה גימי דאגה.

מצוייד בסייר דרוזי מהכפר, יצא למוחרקה בדרך הקצרה ביד תר. בהגיעו לשם לא מצא אדם. החפוש התרחב, כלל את עוספייה והסביבה עד אשר בשעה שבע לערך נגש בטנדר משטרה מכוסה ברונט.

„אתה המדריך השני?” שאל ראש משופם מחלון תא-הנהג. „כן!”

„חניך שלך מת?”

„זה שהיה בבית-חולים?” נזכר גימי בחששותיו הקודמים.

„לא זה, תיבון! תיבון!”

גימי הגיע בקושי את שתי רגליו שנדמה לו כי שקלו באותו רגע כסלעים הכבדים שכנסו את הדרך, טיפס לטנדר פגש שם בפרצו-פים מפיחחים של חניכים. איציק ישב משותק.

עד אשר הגיעו למשטרת חיפה בעיר-התחתית לשם חקירה לא היציא אדם הגה מפיו. „היתה זו הנסיעה האיומה ביותר בחיי? נזכר גימי.

בחקירה נתברר, כי אחרי שעזבו את הבאר מאחוריהם דאג לכך איציק שתיבון ילך לפניו. לפני כל הכחה כדי שו תצעד לפי הקצב האטי שלו. נוסף לכך פקד על מנוחה אחר כל רבע שעה.

הנערים שבמשך כל היום הקודם עברו את המרחק המגוחך של 8 1/2 קילומטר * בלבד היו צריכים להגיע תוך 4 שעות למוחר-

תפש את מקומו ליד שולחן העץ הארוך. משני צדיו התישבו שאר חברי בית-הדיו: סגן וטוראי.

הנאשם, אמנון זכרונני (העולם הזה 1865), שזוף ובנוי אתליטי, קם על רגליו. לתל-בושת החאקי שלו חסרו תגי צבא-הגנה לישראל, כומתתו הצבאית לא היתה על ראשו. הוא הכריז כי אינו רואה עצמו כחיל ולכן יש להעמידו במקרה של האש-מה, לפני בית-משפט אזרחי.

עורך-הדיו נמוך-הקומה ובעל השפם הד-עבות והמכסוף, מרדכי שטיין * החזיק אחר שולחן. זכרונני לא נשבע אמונים לי-צה"ל ואינו, לכן, חילל. מלבד זאת ביקש שטיין לזכור שכזרונני צם זה חמשה ימים. הזכיר הרבי-סרן, שפסק כי אדם יכול להיות חילל בצה"ל גם אם לא נשבע אמונים: „ויזל צם ארבעים יום!”.

לא לחיים נוחים. אחר שפורטו הי-האשמות עלה רב-סמל על דוכן העדים. סיפר כיצד הופיע זכרונני למסדר שמה-מצוייד במקל עבה וקצר במקום רובה. איש שקט, בו עבר זכרונני לאחורונה, העיד על נפקותו משך שלושה ימים.

זכרונני הודה בעובדות, לא בהאשמה. הוא הסביר כי אין להאשים אותו מכיוון שהוא סרבן מלחמה עוד מימי הגימנסיה גאולה, תל-אביב, בה חיבר, בשנה שעברה, מלוחה למצטיין, חוברת אודות סרבני הי-מלחמה.

אם בתחילת שרותו בצה"ל התאמן לפע-מים בנושק, ניקהו מדי פעם, היה זה מכיוון שטרם גיבש מסקנות סופיות על שלילת שרות צבאי מנימוקים מוסריים-מצפוניים. כשהגיע להחלטה, יצא ממחנהו, שב כעבור שלושה ימים על-מנת לשאת בתוצאות הי-קפת עולמו. הוא גם לא רצה שיחשבו כי נפקד על מנת לבחור בחיים נוחים.

בית-הדיו הסכים עם זכרונני שהוא חייב לשאת בתוצאות. מצאו אשם. דן אותו, אר-שש וחצי שעות של דיונים, לשלושה חוד-

גרניעי עמוס תיבון

מתחת לעץ חרובים, מימין לשביל עזים

למרות כל זאת הודחל לבסוף תיבון מאחורי הכתה יחד עם חברו גראף.

„אם לא, חכו לי כאן!”

כ-300 מטר לפני המנזר עצר איציק למנוחה. כל אחד התישב במקום המצוי. תיבון וגראף התישבו הרחק מכולם במרחק 50 מטר מתחת לעץ חרובים לימין שביל העינים הצר.

כשנתן איציק את הפקודה לנוע ראה את השניים ממשיכים לשבת מתחת לעץ. הוא הקריב את ידי לפיו וקרא: „אם אתם יכולים ללכת לכו לאט בשביל, אם לא, חכו לי כאן!” גראף ענה בקריאה: „בסדר!”

לאחר שהושיב את חניכיו למעלה ירד איציק בריצה. לא הספיק לעבור את המסרים הראשונים כשמולו בא מתנשם ב-כבודות גראף, מוסר לו שנדמה לו כי תיבון איבד את ההכרה.

בריצה מהירה יותר התפתל איציק יחד עם השביל הגיע חסר-נשימה לעץ. במקום גראף סימן לו היה זכר לתיבון.

לאחר דקות מספר של חפושים עקרים הועיק איציק את כל הכתה החל לסרוק את השטח באופן שיטתי כלפי מעלה כי לפי ההגיון צריך היה עמוס לעלות למעלה. אחרי שעה תמימה, מר-טעים על-ידי תחרוריהם הגרוניים של רועים ערביים שהעזו את עדרם, נמצא תיבון מתחת לשיח דוקרני, במרחק 150 מטר באותו קו גובה מעץ חרובים. ידו השמאלית ופניו היו כחולים. הוא היה בלי רוח-חיים.

המדריך בקש מהחניכים לשאת את הגופה למעלה, בעצמו לץ מרחק 20 דקה למחנה צבאי, ביקש סגור להביא רופא למ-קים. רופא לא היה ביוקנעם, הסגור טפס למוחרקה. החברים לא נעזו בתיבון, לא הביאוהו למעלה. בהעזרו בשני צופים ערביים העלה איציק את תיבון, שהועבר מיד לבית-החוי-לים רמב"ם בחיפה.

למחרת יום השבת, אחרי שינה במשטרת חיפה, הגיעה הכתה בלוית מדריכה לתנון בשדרות רוטשילד בתל-אביב. כל המפקחים, סגני המפקחים והמנהלים שיכלו להגיע למקום פתחו בחקירה מייגעת של החניכים והמדריכים.

לאור כל העובדות נראה מיתו של עמוס כמקרה אסון טראגי שלא צריך לחפש את הגורמים לו כי אין כלאה. עתונים אחדים בראשם ארץ, ששו על קץ המסע הטרני כדי לפתוח במסע משלהם המכוון לתקוע מסמר נוסף בארון המתים בו הם רוצים לקבור את הגרניע. הם נראו כמבוכים דור משחקי גיולות במ-קיב דור בעל כושר גופני נורמלי.

שובת-רעב אמנון זכרונני

בגימנסיה גאולה, חוברת אחת

שי מאסר עבור שלושת ימי הנפקדות וארבעה חודשי מאסר נוספים על אי-נשיאת הרובה.

בכל זאת הוכר זכרונני כעובר עבירות מתוך נמוקים מצפוניים. הכרה העלולה להקל על שר הבטחון לשחרר את סרבן דמי-חמה, באם יחליט על כך.

כדי לזרו את השחרור שגורו מכתבים לנשיא המדינה, ולחברי הכנסת, הודבקו כרוזים ברחובות. סרבני מלחמה בהנהג-תו של יושב-ראש אנדרתם, איש נהלל ותיק נתן חופשי, פעלו גם בכיונים אחרים. עורך הדיו שטיין יגיש, אם לא ישוחרר זכרונני, פרעור.

* שיבנו ובתו חובאו למשפט ב-1948 כ-כ שטרבו להתגייס.

** הרב-סרן לא דייק. ד"ר וולפגנג פין וייזל עם 28 ימים בלבד, כמחאה על מעשרו השרירותי על-ידי הבריטים בשנת 1946.